

Teorie grup a molekuly

Lenka Matěchová

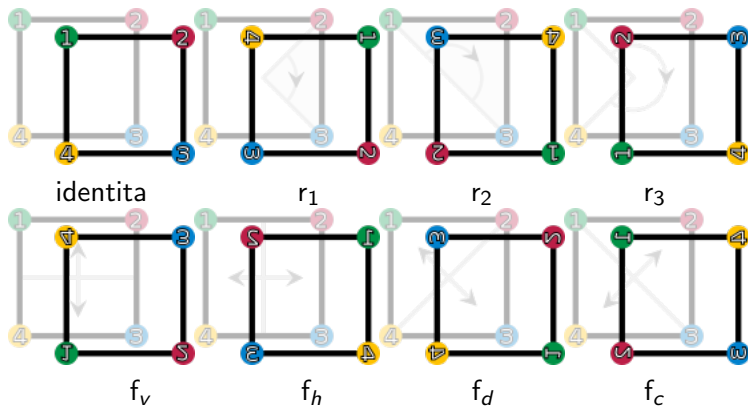
26.5.2010

- ▶ Množina spolu s operací
- ▶ 4 axiomy:
  - ▶ *uzavřenost*
  - ▶ *asociativita* $a + (b + c) = (a + b) + c$
  - ▶ *existence neutrálního prvku* $a + 0 = 0 + a = a$
  - ▶ *existence inverzních prvků* $a + b = b + a = 0$

Cayleyho tabulka

x	i	a	b
i	i	a	b
a	a	a^2	ab
b	b	ba	b^2

Čtverec pro ilustraci

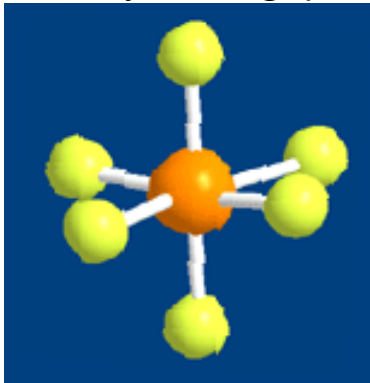
Čtverec pro ilustraci

•	id	r₁	r₂	r₃	f_v	f_h	f_d	f_c
id	id	r ₁	r ₂	r ₃	f _v	f _h	f _d	f _c
r₁	r ₁	r ₂	r ₃	id	f _c	f _d	f _v	f _h
r₂	r ₂	r ₃	id	r ₁	f _h	f _v	f _c	f _d
r₃	r ₃	id	r ₁	r ₂	f _d	f _c	f _h	f _v
f_v	f _v	f _d	f _h	f _c	id	r ₂	r ₁	r ₃
f_h	f _h	f _c	f _v	f _d	r ₂	id	r ₃	r ₁
f_d	f _d	f _h	f _c	f _v	r ₃	r ₁	id	r ₂
f_c	f _c	f _v	f _d	f _h	r ₁	r ₃	r ₂	id

- ▶ Důkaz, že nelze nalézt obecný vzorec pro kořeny rovnice pátého stupně
- ▶ Krystalografie – popis krystalových mřížek
- ▶ Symetrie molekul
- ▶ Vibrace molekul
- ▶ Základ pro ještě abstraktnější matematické i fyzikální teorie

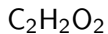
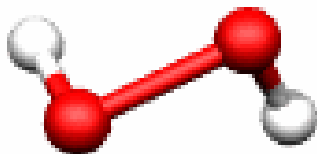
- ▶ *Písmeno O*: Symetrie osmistěnu/krychle
- ▶ *Písmeno T*: Symetrie čtyřstěnu, T_d s nevlastními operacemi, T_h s inverzí
- ▶ C_n – *cyklické grupy*: Otočení o úhel $\frac{2\pi}{n}$, C_{nh} s rovinou zrcadlení kolmou na osu rotace, C_{nv} s rovinou zrcadlení rovnoběžnou s osou rotace, pouze jedna n -četná osa rotace
- ▶ S_n : Pouze nevlastní rotace o $\frac{2\pi}{n}$, tzn. rotace a zrcadlení
- ▶ D_n – *diedrické grupy*: Rotační osa n -tého řádu a n os 2. řádu. D_{nh} a D_{nv} obdobně jako u cyklických grup

Kubická symetrie – grupa O_h

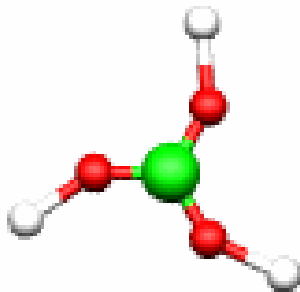
SF₆

Monoklinická soustava – grupa C_2

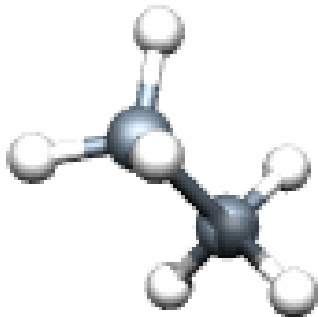

Šestiúhelníková soustava – grupa C_{3h}

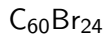
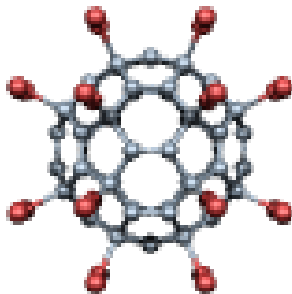
kyselina boritá

Šestiúhelníková soustava – grupa D_{3h}

etan

Kubická symetrie – grupa T_h

Co grupy ovlivňují u krystalů

- ▶ Stáčení roviny polarizace světla
- ▶ Piezoelektrické vlastnosti – pouze u krystalů z grup s polární osou a bez středu symetrie
- ▶ V mineralogii zařazení do soustavy (např. monoklinická, triklinická, rombická)

en.wikipedia.org

<http://www.staff.ncl.ac.uk/j.p.goss/symmetry/>

Litzman O., Sekanina M.: Užití grup ve fyzice